DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

15. januar 2009 *

I sag C-281/07,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Bundesfinanzhof (Tyskland) ved afgørelse af 27. marts 2007, indgået til Domstolen den 13. juni 2007, i sagen:

Hauptzollamt Hamburg-Jonas

mod

Bayerische Hypotheken- und Vereinsbank AG,

har

* Processprog: tysk.

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C.W.A. Timmermans, og dommerne J.-C. Bonichot, J. Makarczyk, P. Kūris og C. Toader (refererende dommer),

generaladvokat: E. Sharpston
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved F. Erlbacher og Z. Malůšková, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 25. september 2008,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om en præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 3, stk. 1, første afsnit, i Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 2988/95 af 18. december 1995 om beskyttelse af De Europæiske Fællesskabers finansielle interesser (EFT L 312, s. 1).

2 Anmodningen er indgivet i forbindelse med en sag mellem Hauptzollamt Hamburg-Jonas (herefter »Hauptzollamt«) og Bayerische Hypotheken- und Vereinsbank AG (herefter »BHV«) vedrørende tilbagebetaling af en eksportrestitution.

Retsforskrifter

Fællesskabsbestemmelser

3 Artikel 11, stk. 3, første og fjerde afsnit, i Kommissionens forordning (EØF) nr. 3665/87 af 27. november 1987 om fælles gennemførelsesbestemmelser for eksportrestitutioner

for landbrugsprodukter (EFT L 351, s. 1), som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 2945/94 af 2. december 1994 (EFT L 310, s. 57, herefter »forordning nr. 3665/87«), er affattet således:

»[…] modtageren [skal], når der uretmæssigt udbetales en restitution, tilbagebetale de uretmæssigt modtagne beløb, inklusive eventuelle sanktionsbeløb ifølge stk. 1, første afsnit, forhøjet med en rente, der beregnes på grundlag af den periode, der er forløbet mellem betalingen og tilbagebetalingen. […]

[…]

Der opkræves ingen renter eller højst et af medlemsstaten fastsat beløb svarende til den uberettigede fordel, hvis den uretmæssige udbetaling skyldtes fejl fra myndighedernes side.«

4 Artikel 1 i forordning nr. 2988/95 bestemmer:

»1. Med henblik på beskyttelse af De Europæiske Fællesskabers finansielle interesser vedtages der generelle regler for ensartet kontrol og for administrative foranstaltninger og sanktioner i forbindelse med uregelmæssigheder vedrørende fællesskabsretten.

Som uregelmæssighed betragtes enhver overtrædelse af en fællesskabsbestemmelse, som kan tilskrives en økonomisk beslutningstagers handling eller undladelse, der skader eller kunne skade De Europæiske Fællesskabers almindelige budget eller budgetter, der forvaltes af De Europæiske Fællesskaber, enten ved formindskelse eller bortfald af indtægter, der stammer fra de egne indtægter, der opkræves direkte for Fællesskabernes regning, eller ved afholdelse af en uretmæssig udgift.«

5 Artikel 3, stk. 1 og 3, i forordning nr. 2988/95 bestemmer:

»1. Forældelsesfristen for retsforfølgning er fire år fra det tidspunkt, hvor den i artikel 1, stk. 1, omhandlede uregelmæssighed fandt sted. Der kan imidlertid i reglerne for bestemte sektorer fastlægges en kortere frist, som dog ikke kan være mindre end tre år.

[…]

3. Medlemsstaterne bevarer muligheden for at anvende en længere frist end fristen i […] stk. 1 […]«

Nationale bestemmelser

6 Ifølge den forelæggende rets oplysninger fandtes der i Tyskland på tidspunktet for hovedsagens faktiske omstændigheder ingen specifikke bestemmelser, der fastsatte en

forældelsesfrist for administrative tvister vedrørende uretmæssigt indrømmede fordele. Imidlertid foretog både den tyske administration og de tyske retsinstanser en analog anvendelse af den forældelsesfrist på 30 år, som følger af de almindelige retsregler, og som er fastsat i § 195 i den tyske civile lovbog (Bürgerliches Gesetzbuch). Fra 2002 er denne forældelsesfrist i henhold til de almindelige retsregler imidlertid blevet forkortet til tre år.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

7 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at LAGRA Import Export GmbH (herefter »LAGRA«) i løbet af 1995 til Hauptzollamt angav 31 stykker kvæg, der skulle udføres til Tyrkiet, og ansøgte om en eksportrestitution for disse. Ved skrivelse af 17. januar 1996 underrettede LAGRA imidlertid denne toldmyndighed om, at et af selskabets dyr var dødt, før det forlod Det Europæiske Fællesskab, og ansøgte om en tilsvarende ændring af restitutionsansøgningen. Uden at tage denne skrivelse og de tilsvarende bemærkninger på kontroleksemplar T5 i betragtning, bevilgede Hauptzollamt ved afgørelse af 19. april 1996 eksportrestitutionen for alle 31 stykker kvæg.

8 Senere konstaterede Hauptzollamt, at det havde begået en fejl. Det krævede ved berigtigende afgørelse af 5. august 1999 eksportrestitutionen for det ene afdøde dyr på 1 137,58 DEM tilbagebetalt.

9 I løbet af juli 2000 blev der indledt en insolvensprocedure mod LAGRA. Efter LAGRA's overdragelse af sine aktiver til BHV blev BHV debitor for det beløb, der vedrørte tilbagesøgningen af den eksportrestitution, som LAGRA uretmæssigt havde modtaget. Hauptzollamt forsøgte følgelig at få tilbagebetalt det uretmæssigt udbetalte beløb fra BHV ved hjælp af en afgørelse om hæftelse af 12. december 2001. Der foreligger dog ikke bevis for, at denne afgørelse blev forkyndt for BHV inden maj 2004.

10 BHV anlagde sag til prøvelse af denne afgørelse og fik medhold ved Finanzgericht Hamburg, der fastslog, at retten til tilbagesøgning i henhold til artikel 11, stk. 3, femte afsnit, i forordning nr. 3665/87 var bortfaldet, da der var indtrådt forældelse i henhold til artikel 3, stk. 1, første afsnit, i forordning nr. 2988/95.

11 Hauptzollamt indgav revisionsanke til Bundesfinanzhof af dommen afsagt af Finanzgericht Hamburg. Bundesfinanzhof er i tvivl om, hvorvidt forordning nr. 2988/95 finder anvendelse, eftersom det ifølge artikel 1, stk. 2, kun er uregelmæssigheder, som kan tilskrives en økonomisk beslutningstagers handling eller undladelse, der er omfattet af forordningens anvendelsesområde, og ikke uregelmæssigheder, som er et resultat af den kompetente myndigheds handling eller undladelse.

12 På denne baggrund har Bundesfinanzhof besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 3, stk. 1, første afsnit, første punktum, i forordning nr. 2988/95 også anvendes på tilbagesøgning af en eksportrestitution, der med urette er tildelt en eksportør, såfremt denne ikke har begået nogen uregelmæssighed?

Såfremt dette spørgsmål besvares bekræftende:

2) Skal denne bestemmelse anvendes tilsvarende på tilbagesøgning af sådanne begunstigelser over for den, til hvem eksportøren har transporteret sit krav på eksportrestitutionen?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

13 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om forældelsesfristen på fire år i henhold til artikel 3, stk. 1, første afsnit, i forordning nr. 2988/95 finder anvendelse på en procedure om tilbagesøgning af en eksportrestitution, som uretmæssigt er udbetalt til eksportøren på grund af en fejl begået af de nationale myndigheder, såfremt eksportøren ikke har gjort sig skyldig i nogen uregelmæssighed.

14 Det bemærkes indledningsvis, at Kommissionens forordning (EF) nr. 800/1999 af 15. april 1999 om fælles gennemførelsesbestemmelser for eksportrestitutioner for landbrugsprodukter (EFT L 102, s. 11) fastsætter bestemmelser om forældelse på området, men at forordning nr. 3665/87, som er ophævet, i henhold til artikel 54, stk. 1, i forordning nr. 800/1999 imidlertid stadig finder anvendelse på eksport som den i hovedsagen omhandlede, for hvilken udførselsangivelserne er antaget, inden sidstnævnte forordning fandt anvendelse, dvs. fra den 1. juli 1999.

15 Artikel 11, stk. 3, første og fjerde afsnit, i forordning nr. 3665/87 bestemmer, at modtageren, når der uretmæssigt udbetales en restitution, skal tilbagebetale de uretmæssigt modtagne beløb, forhøjet med en rente. Der opkræves imidlertid ingen renter, eller højst et af medlemsstaten fastsat beløb svarende til den uberettigede fordel, hvis den uretmæssige udbetaling skyldtes fejl fra den kompetente myndigheds side.

16 Da der imidlertid ikke i forordning nr. 3665/87 er fastsat bestemmelser vedrørende forældelsen af tilbagesøgningen af uretmæssigt modtagne eksportrestitutioner, må man henholde sig til artikel 3, stk. 1, første afsnit, i forordning nr. 2988/95.

17 I denne forbindelse må det fastslås, at denne bestemmelse kan finde anvendelse på alle uregelmæssigheder som fastsat i artikel 1, stk. 2, i forordning nr. 2988/95.

18 Artikel 3, stk. 1, første afsnit, i forordning nr. 2988/95 finder ganske vist anvendelse såvel på uregelmæssigheder, som i henhold til denne forordnings artikel 5 medfører en administrativ sanktion, som uregelmæssigheder, der er genstand for en administrativ foranstaltning som omhandlet i samme forordnings artikel 4, hvilken foranstaltning har til formål at tilbagekalde den uberettigede fordel, uden dog at udgøre en sanktion (jf. i denne retning dom af 24.6.2004, sag C-278/02, Handlbauer, Sml. I, s. 6171, præmis 33 og 34).

19 Imidlertid fastsætter artikel 3, stk. 1, første afsnit, i forordning nr. 2988/95 for retsforfølgningen en forældelsesfrist, som løber fra det tidspunkt, uregelmæssigheden fandt sted, og som i henhold til forordningens artikel 1, stk. 2, gælder for »enhver overtrædelse af en fællesskabsbestemmelse, som kan tilskrives en økonomisk beslutningstagers handling eller undladelse, der skader eller kunne skade De Europæiske Fællesskabers almindelige budget […]«.

20 Som anført af både Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber og generaladvokaten i punkt 31 i forslaget til afgørelse, indebærer begrebet »uregelmæssighed« i

sammenhæng med forordning nr. 2988/95, at der er tale om en overtrædelse af en fællesskabsbestemmelse, som kan tilskrives en økonomisk beslutningstagers handling eller undladelse.

21 Heraf følger, at en situation, hvor en eksportrestitution er blevet udbetalt uretmæssigt til en erhvervsdrivende på grund af en fejl begået af de nationale myndigheder, ikke er omfattet af begrebet »uregelmæssigheder« som omhandlet i forordning nr. 2988/95.

22 Følgelig kan bestemmelsen om forældelsesfristen i denne forordnings artikel 3, stk. 1, første afsnit, ikke finde anvendelse i forbindelse med retsforfølgning på grund af uregelmæssigheder, som er et resultat af fejl begået af de nationale myndigheder.

23 Derfor er spørgsmålet om forældelsesfristen for tilbagesøgning af uretmæssigt udbetalte beløb i en situation som den i hovedsagen omhandlede reguleret ved de nationale bestemmelser, som finder anvendelse på området.

24 Tvister vedrørende tilbagesøgning af beløb, der er uretmæssigt udbetalt i henhold til fællesskabsretten, skal i mangel af fællesskabsretlige forskrifter nemlig afgøres af de nationale retter under anvendelse af disses nationale ret, om end under hensyntagen til de i fællesskabsretten fastsatte grænser, hvilket vil sige, at de bestemmelser, der gælder i henhold til national ret, ikke i praksis må umuliggøre tilbagesøgningen af den uberettigede støtte eller gøre den uforholdsmæssigt vanskelig, og at anvendelse af den nationale lovgivning ikke må medføre forskelsbehandling i forhold til de regler, der gælder for nationale tvister af samme art (dom af 19.9.2002, sag C-336/00, Huber, Sml. I, s. 7699, præmis 55 og den deri nævnte retspraksis).

25 Desuden skal der fuldt ud tages hensyn til Fællesskabets interesse i tilbagesøgning af eksportrestitutioner, der er udbetalt i strid med betingelserne for tildeling heraf, ved fastsættelsen af de forældelsesfrister, som finder anvendelse på en sådan tilbagesøgning (jf. i denne retning Huber-dommen, præmis 57).

26 Følgelig skal det første spørgsmål besvares med, at forældelsesfristen på fire år i henhold til artikel 3, stk. 1, første afsnit, i forordning nr. 2988/95 ikke finder anvendelse på en procedure om tilbagesøgning af en eksportrestitution, som uretmæssigt er udbetalt til en eksportør på grund af en fejl begået af de nationale myndigheder, såfremt eksportøren ikke har gjort sig skyldig i nogen uregelmæssighed som omhandlet i denne forordnings artikel 1, stk. 2.

Det andet spørgsmål

27 Under hensyn til besvarelsen af det første spørgsmål er det ufornødent at besvare det andet spørgsmål.

Sagens omkostninger

28 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

Forældelsesfristen på fire år i henhold til artikel 3, stk. 1, første afsnit, i Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 2988/95 af 18. december 1995 om beskyttelse af De Europæiske Fællesskabers finansielle interesser finder ikke anvendelse på en procedure om tilbagesøgning af en eksportrestitution, som uretmæssigt er udbetalt til en eksportør på grund af en fejl begået af de nationale myndigheder, såfremt eksportøren ikke har gjort sig skyldig i nogen uregelmæssighed som omhandlet i denne forordnings artikel 1, stk. 2.

Underskrifter